

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/materialy-edukacyjne/infografiki-historyczn/polskie-miesiace/156122,Grudzien-03981-w-Szczecinie.html>

19.04.2024, 22:56

Grudzień '81 w Szczecinie

W nocy z 12 na 13 grudnia 1981 r. Rada Państwa uchwaliła dekret o wprowadzeniu stanu wojennego. Władzę w kraju przejęła nielegalnie Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON), na czele z I sekretarzem KC PZPR Wojciechem Jaruzelskim. Wojsko i milicja uderzyły w imię "państwa robotników" w zorganizowany ruch robotniczy. Jak wyglądał w Szczecinie początek trwającego 586 dni czasu terroru, przedstawia prezentowana w 40 rocznicę wprowadzenia stanu wojennego infografika przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Szczecinie.

Autor: Jakub Wojewoda

Korekta językowa: Bez błędu. Redagowanie i korekta (bezbledu.pl)

Opracowanie graficzne: Marcin Kucewicz

STAN WOJENNY W SZCZECINIE

GRUDZIEŃ 1981

INSTRUKCJA

operacji krypt. "KŁON"

I. Postanowienia wstępne

- Operacja "KŁON" dotyczy przeprowadzenia rozmów ostrzegawczych po wprowadzeniu stanu wojennego z osobami, wytypowanymi przez Jednostki operacyjne Służby Bezpieczeństwa.

"JODŁA"

kryptonim operacji przeprowadzonej nocą z 12 na 13 grudnia 1981 r., w toku której Służba Bezpieczeństwa wraz z milicją internowały, na podstawie przygotowanych wcześniej list, działaczy NSZZ „Solidarność” i opozycji.

"KŁON"

kryptonim operacji rozpoczętej 13 grudnia 1981 r., w ramach której przeprowadzono „rozmowy ostrzegawcze” z osobami, które podejrzewano o skłonność do przeciwdziałania władzom stanu wojennego.

PRELUDIUM

18 PAŹDZIERNIKA

I sekretarzem KC PZPR został gen. Wojciech Jaruzelski.

1 GRUDNIA

Podczas zebrania szczecińskiego Zarządu Regionu „Solidarność” zostało wystosowane oświadczenie, wzywające władze państwowe do przeprowadzenia wolnych wyborów.

3 GRUDNIA

Robotnicy Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego ogłosili pełną gotowość strajkową.

5 GRUDNIA

Biuro Polityczne KC PZPR jednomyślnie podjęło decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego.

9 GRUDNIA

Odbyło się ostatnie posiedzenie Zarządu Regionu „Solidarność” w Szczecinie, wezwano ponownie do przeprowadzenia wolnych wyborów w kraju oraz zagrożono, że w razie przyznania rządowi nadzwyczajnych uprawnień przez Sejm PRL zostanie ogłoszony bezterminowy strajk powszechny.

12 GRUDNIA

Podczas gdy na Sali BHP Stoczni Gdańskiej dobiegał końca drugi dzień posiedzenia Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, gen. Jaruzelski dał sygnał do rozpoczęcia stanu wojennego.

WOJSKOWA RADA OCALENIA NARODOWEGO

Pozakonstytucyjny organ władzy, faktycznie nadrzędny wobec pozostałych władz państwowych, składający się z wysokich rangą oficerów wojska, z gen. Wojciechem Jaruzelskim na czele.

MEMORANDUM

dotyczący operacji "JODŁA"

W nawiązaniu do pisma J-00124/81/1. z dnia 5 października 1981 roku informuję, że operacji „Jodła” rozpoczęto dnia 12.12.1981r o godz. 24,00.

W trakcie operacji internowano 14 osób z 14 zakwalifikowanych do internowania. Z tego 3 osoby – członków władz regionalnych NSZZ „Solidarność” i 6 osób – członków kierownictwa zakładowych NSZZ „Solidarność”.

"AZALIA"

kryptonim operacji przeprowadzonej nocą z 12 na 13 grudnia 1981 r., w toku której wojsko oraz jednostki MSW opanowały budynki radia, telewizji i telekomunikacji, a także przecięły łączność telefoniczną.

TAJNE SPEC. ZNACZENIA

Rz. nr 24

"OPERACJA Z"

kryptonim działań Wojsk Ochrony Pogranicza w nocy z 12 na 13 grudnia. Wszystkie przejścia graniczne zostały zamknięte, wzmocniono ochronę granicy oraz tzw. pracę rozpoznawczą.

WRON DO ZSRR

Panele wystawy

STAN WOJENNY W SZCZECINIE

GRUDZIEŃ 1981

1. OPERACJA

operacji krypt. "KŁON"

2. Pozakonstytucyjna władza

1. Operacja "KŁON" dotyczy przeprowadzenia czynów ostrzegawczych po wprowadzeniu stanu wojennego z udziałem, wykorzystaniem przez jednostki operacyjne Służby Bezpieczeństwa.

"JODŁA"

kryptonim operacji przeprowadzonej nocą z 12 na 13 grudnia 1981 r., w toku której Służba Bezpieczeństwa wraz z milicją internowały, na podstawie przygotowanych wcześniej list, działaczy NSZZ "Solidarność" i opozycji.

"KLON"

kryptonim operacji rozpoczętej 13 grudnia 1981 r., w ramach której przeprowadzano „rozmowy ostrzegawcze” z osobami, które podejrzewano o skłonność do przeciwdziałania władzom stanu wojennego.

Pozakonstytucyjny organ władzy, faktycznie nadrzędny wobec pozostałych władz państwowych, składający się z wysokich rangą oficerów wojska, z gen. Wojciechem Jaruzelskim na czele.

3. PRZEDURNEK

dotyczy operacji "JODŁA"

W wiadomości do pisma Z-00124/51/1, z dnia 5 października 1981 roku informuje, że operacji "Jodła" rozpoczęto dnia 12.12.1981 o godz. 24,00.

W trakcie operacji internowano 16 osób z 16 zakwalifikowanych do internowania. Z tego 3 osoby – członków władz regionalnych NSZZ "Solidarność" i 6 osób – członków kierownictwa zakładowych NSZZ "Solidarność".

PRELUDIUM

18 PAŹDZIERNIKA

I sekretarzem KC PZPR został gen. Wojciech Jaruzelski.

1 GRUDNIA

Podczas zebrania szczecińskiego Zarządu Regionu „Solidarność” zostało wystosowane oświadczenie, wzywające władze państwowe do przeprowadzenia wolnych wyborów.

3 GRUDNIA

Robotnicy Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego ogłosili pełną gotowość strajkową.

5 GRUDNIA

Biuro Polityczne KC PZPR jednomyślnie podjęło decyzję o wprowadzeniu stanu wojennego.

9 GRUDNIA

Odbyło się ostatnie posiedzenie Zarządu Regionu „Solidarność” w Szczecinie, wzwano ponownie do przeprowadzenia wolnych wyborów w kraju oraz zagrożono, że w razie przyznania rządowi nadzwyczajnych uprawnień przez Sejm PRL zostanie ogłoszony bezterminowy strajk powszechny.

12 GRUDNIA

Podczas gdy na Salii BHP Stoczni Gdańskiej dobiegał końca drugi dzień posiedzenia Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, gen. Jaruzelski dał sygnał do rozpoczęcia stanu wojennego.

"AZALIA"

kryptonim operacji przeprowadzonej nocą z 12 na 13 grudnia 1981 r., w toku której wojsko oraz jednostki MSW opanowały budynki radia, telewizji i telekomunikacji, a także przecięły łączność telefoniczną.

TAJNE SPEC. ZNACZENIA

Kg z. nr 14

"OPERACJA Z"

kryptonim działań Wojsk Ochrony Pogranicza w nocy z 12 na 13 grudnia. Wszystkie przejścia graniczne zostały zamknięte, wzmocniona ochroną granicy oraz tzw. pracą rozpoznawczą.

WRON DO ZSRR

STAN WOJENNY W SZCZECINIE

GRUDZIEŃ 1981

12 GRUDNIA

16.00 – szef Komendy Wojewódzkiej MO w Szczecinie płk Jarosław Wernikowski otrzymuje informację o wprowadzeniu o północy stanu wojennego (hasło „Synehrenizacja”).

18.00 – płk Wernikowski doręcza pakiet wytycznych od centralnych władz wojskowych płk. Romanowi Peclakowi, szefowi Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Szczecinie.

około 22.30 – rozpoczyna się akcja „Azalia”.

23.00 – zostają przerwane połączenia teleksowe i telefoniczne. Kilka minut po północy nagle przestaje nadawać radio.

13 GRUDNIA

około 4.00 – kończy się akcja „Azalia”, zajęte zostają siedziby telewizji, radia, centrali telefonicznych i radiostacji.

ZEGAR WRON

13 Grudnia 1981

ZABITO TWOJĄ wolność

13 GRUDNIA

około północy – do Stoczni Szczecińskiej im. Adolfa Warskiego przybywa Andrzej Miłczanowski.

około 1.00 – informacja o wprowadzeniu stanu wojennego dociera do Komisji Zakładowej w Stoczni Szczecińskiej, kilku członków komisji jedzie samochodami po niezatrzymanych jeszcze działaczy „Solidarności” ze Szczecina.

około 3.00 – na teren stoczni „Warskiego” wchodzi wezwany przez Andrzeja Miłczanowskiego Mieczysław Ustasiak, wiceprzewodniczący Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność”.

około 5.00 – siedziba KZ zostaje przeniesiona z budynku dyrekcji stoczni do stołówki głównej.

godzina 9.00 – tworzy się Międzyzakładowy Komitet Strajkowy NSZZ „Solidarność” Regionu Pomorze Zachodnie, przekształcony wieczorem w Regionalny Komitet Strajkowy, na którego czele staje Mieczysław Ustasiak – wiceprzewodniczący Zarządu Regionu.

około godziny 9.00 – do stołówki zostają przeniesione urządzenia nadawcze radiowęzła. Otwiera się również pomieszczenia z urządzeniami poligraficznymi i przygotowuje się je do druku materiałów związkowych.

około 12.30 – dochodzi do pacyfikacji strajku w Przedsiębiorstwie Poławów Dalekomorskich i Usług Rybackich „Gryf”.

ZEGAR ZWIĄZKOWY

STAN WOJENNY W SZCZECINIE

GRUDZIEŃ 1981

GRUDZIEŃ

14

Na godzinę 6 rano Międzyzakładowy Komitet Strajkowy zarządził rozpoczęcie strajku generalnego w całym regionie. Celem było uwolnienie wszystkich zatrzymanych i odwołanie dekretu Rady Państwa o stanie wojennym. Większość przedsiębiorstw z Regionu NSZZ „Solidarność” Pomorze Zachodnie przystąpiła do strajku.

14/15

W nocy z 14 na 15 grudnia „Warski” został otoczony przez ZOMO, piechotę oraz kilkadziesiąt czołgów i transporterów opancerzonych 12. Dywizji Zmechanizowanej, dowodzonej przez płk. Henryka Szumskiego. Od strony Odry stocznię otoczyły barki desantowe, oświetlające reflektorami przyległe tereny. Podczas pacyfikacji zatrzymano trzydzieści osób, w tym dziewięciu członków MKS.

15

Kontynuacja strajków jeszcze w co najmniej dwunastu zakładach. Osłabienie protestu nastąpiło dzień później, kiedy opór stawiano już tylko w Fabryce Domów „Gryfbet” i w stoczniach: „Warskiej”, „Parnicy”, „Gryfia”.

15/16

W nocy z 15 na 16 grudnia został spacyfikowany strajk okupacyjny w Przedsiębiorstwie Państwowym „Polmosznyt”. Pracownicy, opuszczając zakład, odśpiewali „Mazurek Dąbrowskiego”. Kolejnego dnia robotnicy „Polmosznytu” kontynuowali protest w innej formie.

16

Protesty utrzymują się w trzech szczecińskich stoczniach: „Warskiego”, „Parnicy” i „Gryfia” oraz w Fabryce Domów „Gryfbet”.

W świetlicy stoczni „Warskiego” zgromadziła się stuosobowa grupa, próbująca ponownie podjąć strajk okupacyjny, jednak brak przywódcy i determinacji zdecydował o fiasku inicjatywy. Stoczniołowcy kontynuowali protest, nie podejmując pracy.

14.15 – przeciwko stoczniołowcom „Gryfia” użyto siły ponad sześćset funkcjonariuszy ZOMO i SB, a także pięciu okrętów desantowych. W trakcie pacyfikacji nikogo nie zatrzymano – od 13 do 16 grudnia protestowało 2500 stoczniołowców.

17

W rocznicę Grudnia 1970 szczecińskie złożyli kwiaty pod bramą stoczni. Zakład został otoczony ścisłym kordonem funkcjonariuszy MO i SB przy wsparciu jednej kompanii WOP.

18

Na terenie stoczni „Warskiego” odbył się przemarsz około dwóch tysięcy pracowników z flagami narodowymi i sztandarami „Solidarność”, wznoszącymi okrzyki „SB – gestapo!”, „mordercy!”, „zdrajcy!”. W związku z przedłużającymi się protestami dyrekcja stoczni ogłosiła następnego dnia wolny od pracy, aż w końcu zawiesiła działalność zakładu na dwa tygodnie, w trakcie których rozpoczęły się masowe zwolnienia. Pracę straciło około 1015 osób.

SOLIDARNOSC ZYJE! TRWA!

Z ostatniej chwili!

Strajk okupacyjny w Szczecińskiej Stoczni Parnicy trwa nadal. Jesteśmy dobrej myśli

15.12.81

ZKS
NSZZ „Solidarność”
SSR „Gryfia”

GRUDZIEŃ 1981 STAN WOJENNY W SZCZECINIE

INTERNOWANIA I ROZMOWY OSTRZEGAWCZE

W pierwszej dobie stanu wojennego internowano w ramach akcji „Jodła” **53** osoby.
W ramach akcji „Klon” do końca 1981 r. rozmowy ostrzegawcze przeprowadzono z ok. **233** osobami, **165** osób podpisało deklaracje lojalności, SB pozyskała **32** TW (tajnych współpracowników), **38** osób internowano.

WYROKI

Wyroki za organizowanie i kierowanie strajkiem w stoczni „Warskiego”:
Andrzej Milczanowski – 5 lat pozbawienia wolności,
Mieczysław Ustasiak – 4 lata pozbawienia wolności,
Tadeusz Lichot – 3,5 roku pozbawienia wolności,
Ryszard DREWNIĄK, Witold Karelewski, Stefan Niewiadomski – 1,5 roku pozbawienia wolności. Sąd umorzył postępowanie wobec Jana Denisewicza, Wojciecha Duklanowskiego, Krzysztofa Jagielskiego i Ryszarda Lendasa. Ewaryst Waliński został uniewinniony, ale już w maju 1982 r. ponownie był internowany.

INNE WYROKI

Zdzisław Kacprzak i Jan Wójtowicz – 3 lata pozbawienia wolności,
Piotr Jurczyk, lider strajku w WUTEH-u – 3 lata pozbawienia wolności,
Adam Wiśniowiecki – 1,5 roku pozbawienia wolności,
Józef Kalemba, przywódca strajku w „Gryfi” – 5 lat pozbawienia wolności,
Jerzy Sokolowski – 3,5 roku pozbawienia wolności,
Antoni Kadziak, organizator strajku w „Polmożbycie” – 5 lat pozbawienia wolności,
Piotr Bąk, Ryszard Dworzyński, Ryszard Konopiński, Józef Kubach i Andrzej Ogiba – od 1,5 do 2,5 roku pozbawienia wolności, Iwona Szubryt – 3 lata pozbawienia wolności za kolportaż ulotek.

WŁADZA – OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA STAN WOJENNY W SZCZECINIE

wojewoda
Tadeusz Waluszkiewicz (do lutego 1982 r.)
Stanisław Malec (od marca 1982 r.)
Pełnomocnik Komitetu Obrony Kraju w województwie szczecińskim
plk Roman Peclak
I sekretarz KW PZPR Stanisław Miśkiewicz
komentant wojewódzki MO plk Jarosław Wernikowski
Dowódca 12. Dywizji Zmechanizowanej plk/gen. bryg. Henryk Szumski

MIEJSCA STRAJKÓW

- (1) Stocznia Szczecińska im. Adolfa Warskiego, 13-14 grudnia, ok. 8000 strajkujących
- (2) Morska Stocznia Remontowa „Gryfia”, 13-16 grudnia, ponad 2500 strajkujących
- (3) Stocznia Remontowa „Parnica”
- (4) Papiernia „Skolwin”
- (5) Zakłady Chemiczne „Police”
- (6) Zakład Sprzętu Elektrogrzejnego „Predom-Selfa”
- (7) Polska Żegluga Morska
- (8) Zarząd Portu Szczecin-Swinoujście
- (9) Zakład Przemysłu Odzieżowego „Dana”
- (10) Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Komunikacji Miejskiej
- (11) Przedsiębiorstwo Państwowe „Polmożbyt”
- (12) Fabryka Budowy Maszyn „Famabud”
- (13) Przedsiębiorstwo Przemysłu Urządzeń Transportowych WUTEH
- (14) Przedsiębiorstwo Budownictwa Kolejowego

Pliki do pobrania

[GRUDZIEN_1981 \(pdf, 14.16 MB\) 10.12.2021 11:00](#)

Opcje strony